

Skoler paa Landet, som efter Skolekommissionens Skøn give Undervisning af mindst lignende Omfang, som de offentlige Skoler gøre, jfr. § 10, der jo omhandler Undervisningens Ordning og Omfang. Men naar det saa senere hedder, at Statstilskuddet til den enkelte Skole dog skal være betinget af, at vedkommende Kommune yder Bidrag til den, kan jeg ikke billige det. Det er efter min Mening og efter de Erfaringer, jeg har gjort ovre paa Eyn, som jo vistnok af alle betragtes som Friskolens Vugge og Hjemstavn, meget uheldigt. Først er det jo saa — det tror jeg, alle maa erkende, som have nogen Erfaring for, hvorledes det gaar til, naar en Friskole vinder Indgang paa en Egn — at der, lad mig sige det rent ud, kan komme, om ikke netop Strid, saa dog Uenighed i Opfattelsen af Skolens Gerning. Det kan ikke være andet, end at Friskolerne kæmpe for deres, de offentlige Skoler for deres. Misforstaa mig nu ikke, som om jeg skulde have den Opfattelse, at et af to maa det være. Jeg har den bestemte Opfattelse, at man meget godt kan være Ven baade af de offentlige Skoler og af de private, de have begge det samme Maal. Jeg tror nu, det har mindre at sige, enten de ere offentlige eller private, deres Værdi er afhængig af den Kærlighed og Forstaaelse, den Dygtighed i Gerningen, som vedkommende Lærer er i Besiddelse af, hvad enten han staar i den offentlige eller i den private Skoles Tjeneste. Men dersom vi ville se paa, hvorledes Forholdene have været mange Steder, og som jeg sikkert tror, de ogsaa i Fremtiden ville blive, er det klart, at hvor en Stemning, en meget stærk Stemning, breder sig for Oprettelsen af en Friskole, kommer der et vist Modsætningsforhold mellem de to Retninger inden for et Sogns Beboere, og det er ikke frit, for at kunne udarte til Stridigheder. Og jeg tror, det vil ske endnu mere, dersom Statens Bidrag til de private Skoler skal være afhængig af, at Kommunen yder et Bidrag. Alene det — det ved jeg af Erfaring enkelte Steder fra — at der af en Kommune kan ydes Bidrag til private Skoler, har affødt saadanne Modsætninger mellem Beboerne, og jeg ved, at der inden for Sogneraadene har været ikke ringe Uenighed om dette Spørgsmaal. Jeg ved et bestemt Sted, hvor der for nogle Aar siden var Uenighed om Bidragets Størrelse. Der var to Indstillinger fra Sogneraadet, en fra Friskolens Venner, og en fra den offentlige Skoles Venner. Amsraadet delte dem lige midt imellem,

og saaledes stod det i en Række Aar. Men jeg tror, det samme Spørgsmaal blev ved at røre sig længe. Naar Loven nu, som dette Flertalsforslag gaar ud paa, end ydermere vil give Kommunerne Adgang til et Bidrag af indtil 6 Kr. pr. Barn i de private Skoler, og det i Forbindelse dermed er bestemt, at det er afhængigt af Kommunens Bidrag, om Statskassen kan bidrage, tror jeg, dette kan tjene til at fremme et saadant Modsætningsforhold, og dette tror jeg hverken vil være heldigt for Skolen eller den kommunale Fordragelighed i et Sogn, og som især vil give sig Udslag ved de kommunale Valg. Saa er der en anden Side af Sagen, og det er i Grunden det samme, som den sidste ærede Taler pegede paa, nemlig, at der kan tænkes Kommuner — og jeg kender saadanne Kommuner — som ikke staa velvillig over for Friskolen. Der kan jo være flere forskellige Grunde til Oprettelse af en Privatskole. Som Regel har det været religiøse, kirkelige Grunde, det kan ogsaa være politiske, og der kan være afsides liggende Egne i en Kommune, der ønske en Privatskole oprettet. Men naar det er en god Skole, som kan faa Skolekommissionens Anerkendelse for at staa paa samme Højde som Landets Skoler i Almindelighed, forekommer det mig, som det ogsaa er udtalt, at det er aldeles uberettiget, at der nægtes en saadan Skole Statstilskud, fordi vedkommende Sogneraad ikke vil være med til at yde Tilskud dertil af Kommunens Kasse. Det er disse Betragtninger, jeg ikke har villet undlade at henstille til velvillig Overvejelse af det ærede Skoleudvalget inden Sagens tredje Behandling. Jeg tør vel næppe vente at se det Haab opfyldt, at man vil tillægge mine Udtalelser saa stor Betydning, at man vil stryge dette Punktum i de Betingelser, der ere fastsatte for, at Skolen kan faa Statunderstøttelse. Jeg har imidlertid ikke villet undlade at pege derpaa, fordi jeg tror, det rummer en Fare i sig, en Fare for at fremkalde Modsætningsforhold og Strid inden for Sognekommunerne og ogsaa en Fare for det, som det jo dog er Meningen at ville støtte, nemlig den private Skole.

Høegh-Guldberg: Jeg slutter mig ganske til de Bemærkninger, der findes fremsat i Betænkningen af et Mindretal, nemlig de ærede Medlemmer for Kjøbenhavns Amts 4de Valgkreds (Piper) og Odense Amts 2den Valgkreds (M. Madsen). Jeg skal kun her med faa Ord særlig ud-